

VÝMĚNA ZA BARABÁŠE

Jan 18, 28-38, 39-40

kázání ze soboty 12. května 2012 - br. Csaba Čák

Je zvykem, že vám o velikonocích propouštím na svobodu jednoho vězně. Chcete-li, propustím vám toho židovského krále.“ Na to se dali do křiku: „Toho ne, ale Barabáše!“ Ten Barabáš byl vzbouřenec.

I když bylo včasné zrána a je pravděpodobné, že Pilát hlučný dav vzbudil. I tak mu to již bezchybně myslelo, byl to bystrý a rozumný člověk. Po krátkém rozhovoru s vězněm, kterého mu přivedli poznal, že se ničím neprovinil. Ježíš nebyl žádným zločincem, či vzbouřencem, pouze představitelem zbožnosti, která byla pro židovské vůdce nepřipustná. Vydal o Ježíšově nevině také jasné stanovisko: *Já na něm žádnou vinu nenalézám.* Pilát nebyl ve své pozici nováčkem a tak věděl, že když ho propustí, tak si velerada najde nějaký jiný důvod z čeho Krista obvinít a přijdou znovu. Uvědomoval si také, že jeho pozice v úřadu, který zastává není neotřesitelná. Již měl jisté potíže v Judei a nadřizený v Římě si nepřejí další nepříjemnosti. Jak tuto situaci ovšem vyřešit? Vyměnit advokáta? Otevřít nový proces z důvodu podjatosti? Odročit rozhodnutí až po svátcích? V tom ho napadne skvělé řešení, jak smést justiční přehmat ze stolu. Řešením je amnestie. Obžalovaný je osvobozen, chyby obhajoby se již nepřipomínají, podjatost soudu, či obžaloby zmizí v nenávratnu. Nikdo se pak již nebude ptát na průběh líčení, ani na pravost důkazů. Příležitost k amnestii se sama nabízí, jsou velikonoce a o svátcích je zvykem propustit jednoho vězně z lidu. Pilát proto hbitě navrhne: *Je zvykem, že vám o velikonocích propouštím na svobodu jednoho vězně.*

Všichni čtyři evangelisté souhlasně potvrzují, že bylo o velikonocích zvykem propouštět jednoho trestance. Dá se to také pochopit. Vždyť obsahem židovského svátku pesach je oslava Boha - Zachránce (Spasitele). Židé si dodnes připomínají Boží záchranu z egyptského zotročení a slavné vyjití (exodus) z Egypta. Bůh vysvobodil Izraelity celou řadou mocných zásahů. Na znamení Boží ochrany každá izraelská rodina obětovala beránka, který byl bez vady a jeho krví potřeli rám dveří svého domu. Izraelité byli takto uchráněni před zkázou, která kolem nich přešla bez povšimnutí. Odtud pochází židovský název velikonoc: „pesach“ - „uchránění, ušetření, přejítí“. Propouštění vězňů bylo Římským úřadům takřkajíc ukradeno. Jestli se po ulicích potuloval jeden vězeň navíc, či méně, nebyl v tom téměř žádný rozdíl. Židé si tento zvyk také mohli pochvalovat. Souzněl s podstatou svátku. Jedná se o svátek oslavující osvobození. Každý žid mohl soucítit s propouštěným ať už viděl otrokáře a utlačovatele ve starých Egyptánech, nebo Římanech, kteří právě okupovali židovské území, či hříchem poškozeném světě kde se uskutečňuje spíše svoboda těch silnějších, bohatších a vlivnějších, než většiny-obyčejných lidí. Nevím na co vše ještě Pilát myslel, když přihlížejícímu davu navrhl: *Chcete-li, propustím vám toho židovského krále.*

Neuvědomil si, jaké urážky a faux pax se dopouští, když jim tato slova řekne. Král židovský, očekávaný mesiáš přece Římany přemůže. Porazí je a rozdrťí, nastolí neotřesitelné království. Je nemožné, aby nějaký nafoukaný římský místodržitel propouštěl židovského krále. No a pokud se tento Ježíš za krále pokládá, tak si nezaslouží nic jiného než smrt.

Pilátovi se v mysli zřejmě zrcadlil jiný zvyk, který si můžeme lépe představit, když jej připodobníme k pašiovým hrám, které máme možnost každoročně kolem velikonoc zhlédnout. Na starém orientě se při významných slavnostech, anebo novoročních zachovával zvyk, kdy byl vládnoucí král symbolicky sesazen z trůnu a na chvíli snášel bídu a utrpení za všechen lid. Velekněz při něm symbolicky bil krále do tváře. Na konci slavnosti byl samozřejmě opět slavnostně nastolen zpátky na trůn. V některých historických pramenech čteme, že někdy při oněch slavnostech krále zastupoval herec, či otrok.

Tak Pilát lidu navrhne, že jim vydá toho "krále-nekrále" a domnívá se, že tím činí jistou velkorysou nabídku. Nebudeme to rozmazávat, vy si hrajte dál tu svoji sváteční hru a já vám to nebudu kazit. Dokončete to divadlo a všichni budeme spokojeni. Pilát však nepočítal s tím, že se jeho nabídka zaručeně nebude líbit předákům, ani přítomnému davu. Místo Krále, který se rozhodl zachránit svět tím, že jej proroste kvasem lásky a ochutí solí dobročinné služby si dav raději vybral povstalec Barabáš.

Kdo to byl Barabáš? Máme o něm jen málo zmínek. Říká se o něm, že to byl vzbouřenec. Řecky λέστέσ. Kraličtí překládají lotr. Nebyl to asi jen tak ledajaký lupič. Zřejmě to byl jeden z proti-římských vzbouřenců, horlivců, kterými se to tenkrát hemžilo. Jistým dokladem toho je i poznámka u jednoho z rukopisů řeckého textu Mat 27,16. Ten připomíná, že Barabáš byl vězněn za vzpouru a vraždu. Řecky stasis, což znamená povstání. Dnes bychom řekli, že byl partyzán. Bojoval za většinový lid. Zastával se práv obyčejných lidí, oslaboval moc utlačovatele a tací byli lidu milý. Vyšším vrstvám, které se snažili být politicky v harmonii s vládnoucí strukturou tito lidé zrovna neprospívali. Raději si přáli klid, aby mohli prosazovat své zájmy, než krveprolití. Ovšem když se naskytla příležitost zajistit si přízeň davu, třeba i nějakým Barabášem, tak bylo v pořádku jej vhodně použít. Dalo by se říct, že Barabáš měl také na programu nastolení Božího království, podobně jako Ježíš. Jeho cesta však byla zcela odlišná. Barabášové se snažili docílit svého všemi dostupnými prostředky. Neváhali použít i zbraně a násilí. Účel přece světí prostředky. A když jde o dobrou věc... V aramejštině bar abbas znamená "syn-otce." Spíše než jméno, to zřejmě byla přezdívka. Jakési honosné označení člověka, který mohl být vůdcem povstalecké organizace, vzbouřenecké skupiny. Tak tu proti sobě o velikonocích stojí vykupitel skrze smilování - Ježíš a vykupitel skrze násilí - Barabáš.

Nárok na boží synovství a s ním spojené práva, ale i povinnosti si dělali mnozí. Velké povstání proti římské nadvládě zažila země i kolem roku 130 po Kristu. Vedl jej Bar Kochba, tj. aramejsky "syn hvězdy." Což je zřejmě ozvěna Nu(4 Moj)24,17 "Vyjde hvězda z Jákoba, povstane žezlo z Izraele."

O co opírali svůj nárok na Boží synovství tito a také mnozí další, kteří toužili prosadit Otcovo království na zemi? Naznačuje to také výrok z Ex 4,22-23 "Potom faraónovi řekneš: Toto praví Hospodin: "Izrael je můj prvorozený syn. Vzkázal jsem ti:

Propust' mého syna, aby mi sloužil. Ale ty jsi jej propustit odmítl. Za to zabiji tvého prvorozeného syna.“ Tato předpověď se pak také naplnila. Zatímco prvorození z řad Izraelců zůstali naživu, jelikož uposlechli výzvu, aby si natřeli veřeje dveří krví zabitého bezvadného beránka. O vztahu Boha a syna, nebo Boha a krále mluví také výrok proroka Nátana z 2 Sam 7,14: *“Já mu budu Otcem a on mi bude synem.”* Našli bychom jistě i další.

Před Pilátem tu stojí uchazeč o krále věků skrze násilí a Král věků lásky.

Proč se tady Ježíš nebrání, proč se nesnaží vysvětlit těm, kteří volí cestu Barabáše, že volí špatně? Proč mlčí? Někdy je totiž mlčení výmluvné. Stačí si vzpomenout na proroctví z Iz 53,7: *“Byl trápen a pokořil se, ústa neotevřel; jako beránek vedený na porážku, jako ovce před stříhači zůstal němý, ústa neotevřel.”* To je ta stejná pasáž, kterou Filip vyložil komorníkovi když mu zvěstoval Krista. (Sk 8,32) Ježíš svým mlčením Pilátovi a všem přítomným objasňuje, že před nimi stojí velikonoční beránek. Do role beránka vsadil Ježíše lid, který si vybral Barabáše. K tomuto mlčení je třeba obrovské vnitřní síly a odvahy. Odvahy, která je možná jenom zmocněním shůry, nikoli z vlastních sil. I teď Ježíš ukazuje, že *nepřišel zákon zrušit, ale naplnit.* Tím, že mlčel dal možnost Barabášovi, aby byl propuštěn. Aby byl dodržen zákon, byl za něj zástupně potrestán Ježíš. Kdybychom zrušili zákony, tak náš svět brzo zanikne. Ježíš tady ukazuje na význam jeho zástupné smrti. Napřimuje naši pozornost na podstatu Nové Smlouvy. Jako velikonoční beránek zastoupil všechny, kteří byli v domě s beránkovou krví potřebnými veřejemi dveří. Jako lidé však můžeme propadnout domněnce, že vysvobození, které právě v naší situaci potřebujeme není to, které přináší trpělivý, tichý a pokorný beránek Boží. On není dost rázný a výmluvný. Proto se uchylujeme k řešením, nejlépe s okamžitým účinkem. Beránek není připraven, pokud to bude nutné, použít třeba i násilí. K tomu je vždy připraven nějaký Barabáš. Beránek je příliš laskavý a shovívavý. My, ale nemáme čas, nemůžeme si dovolit být trpělivý a už vůbec ne pokorní.

Jsou před námi dvě cesty. Beránková a Barabášova. Úzká a široká. Kterou si vybereš ty?

Modlitba:

Velikonoce znamenají, že láska a život jsou silnější než smrt, že hrob není konečnou stanicí života, že pouta, která brání našemu životu, se rozvazují, že skrze vzkříšení můžeme objevit nový život, že ve víře v Ježíšovo vzkříšení můžeme zakoušet vzkříšení i my sami na sobě a že můžeme k životu probouzet i druhé.

Kristus byl vzkříšen jako první, v něm všichni dojdou života. (srov. 1 Kor 15,20-22)